

RECULL DE PREMSA

117. El futur del llop a Catalunya

Fauna al territori amb mesures

L'arribada del llop a terres catalanes procedent de França ha activat l'alarma en alguns sectors dels Pirineus com ara el ramader. Una preocupació afegida a la que ja va generar la reintroducció de l'os, que demostra una reeixida reproducció. El cas del llop és més inesperat, però ara ja podem parlar d'una certa consolidació, amb setze exemplars detectats des de l'any 2000. De moment tots, solitaris i erràtics, però la temença que es generi una llopada creix. I això obliga a posar damunt la taula reflexió, l'acció decidida de les institucions i establir acords entre els actors implicats. Cal veure la reintroducció de fauna salvatge que s'havia extingit com una realitat indefugible que ha arribat per quedar-se, i que cal valorar com un actiu per al país, per molt que calgui afrontar els problemes de convivència entre animals i l'activitat de l'home. Per això l'acció de l'administració ha de ser extremadament curosa en dos àmbits: control exhaustiu de tota la fauna salvatge amb instruments d'identificació i seguiment, i mecanismes de compensació que permetin neutralitzar els perjudicis que l'existència de depredadors al territori provoqui sobre activitats, com la ramadera, que cal preservar.

A més, cal aconseguir que el conjunt d'habitants dels Pirineus s'impliquin i participin en aquest àmbit. La recuperació de la fauna és riquesa natural. És cert que no ens podem emmirallar en experiències d'altres països molt més grans que disposen d'ingents parcs naturals. Però tampoc podem reforçar l'explotació intensiva del territori que va des de la ramaderia fins a l'esquí, les infraestructures, el turisme, etc., sense tenir en compte la preservació natural. Com sempre, es tracta de posar-hi seny i trobar l'equilibri, per difícil que sigui d'aconseguir.

Editorial d'El Punt Avui. Dilluns, 2 d'abril del 2018.

L'hora del llop

IRENE CASELLAS

Terra de llops

Els setze llops localitzats a Catalunya des del 2000, tots ells procedents de França, són exemplars errants i solitaris, però la seva arribada indica que en un futur no gaire llunyà aquesta espècie extingida al segle XX es podria tornar a establir al territori.

D'estirp italiana

La confirmació de la presència d'un llop a Catalunya va arribar l'any 2000, però ja el 1997 hi havia hagut atacs a ramats de la serra del Cadí que es van atribuir a aquest animal. La incògnita era saber d'on procedia, i finalment es va confirmar que era italo francès. El llop va ser extingit a pràcticament tota l'Europa Occidental al segle XX, però a Itàlia se'n va mantenir una població a la zona dels Abruços. Amb alguns exemplars es va fer un projecte de reintroducció als Alps i des d'allà s'han anat escampant.

Admirat i odiat

El llop no sempre ha estat perseguit. Els romans veneraven la lloba capitolina que segons les seves creences va alletar Ròmul i Rem, els ibers van imitar les seves estratègies per caçar "i els mongols mai no s'han amagat de dir que si van aconseguir conquerir grans territoris va ser perquè van utilitzar les tècniques dels llops", explica Josep Maria Massip. Però quan les poblacions es van tornar sedentàries i ramaderes ja hi va haver un primer moment de declivi, amb el llop convertit en objecte de cacera. Després es

van utilitzar tota mena de mitjans en contra seva, com el collar lloper de la foto, col·locat als gossos que protegien ramats. La gran mortaldat va arribar, però, a finals del segle XIX amb l'ús de l'estricnina.

Collars llopers. La borda d'Urtx.

Pot d'estricnina.

Poques generacions, només tres o quatre, ens separen de la convivència amb els llops, però en canvi per a la majoria de nosaltres aquest animal està més relacionat amb la fantasia dels contes i les faules que amb la realitat de la vida quotidiana. Però el cert és que els llops havien estat presents a Catalunya fins a començaments del segle XX. No se sap exactament quan es van extingir. Durant molt de temps es va pensar que el 1929 s'havien caçat els últims dos llops a Horta de Sant Joan, a la Terra Alta. “Però hi ha algunes referències posteriors d'altres comarques, que arriben fins els anys cinquanta i que tampoc no han pogut documentar-se”, explica Josep Maria Massip, naturalista, licòleg i autor del llibre *El llop i els humans*. Passat i present a Catalunya. Massip ha investigat tot allò que fa referència a aquest animal i té un fons de més de 2.000 objectes que hi estan relacionats, des de documentació que parla de les recompenses que es pagaven per capturarlos fins a medalles religioses que protegien contra els seus atacs, antigues il·lustracions de contes, eines –com flabiols o carraus– que es feien servir per foragitar-los, collars llopers o rèpliques de nou vòmica, amb les llavors de la qual se'ls enverinava. També ha recollit oracions, supersticions i creences sobre aquest animal, i testimonis orals sobre la seva presència i sobre els indrets on encara hi ha mostres de la difícil convivència amb els humans, com els pous de llop que s'utilitzaven com a trampa. Amb tants anys d'estudiar-los, és lògic que Massip s'hagi pres la notícia sobre l'atropellament d'un llop a Mont-ras, al Baix Empordà, amb ambivalència. “Com a investigador, si no hagués estat per aquest atropellament no haguéssim sabut de la seva existència en aquesta part del país. Però d'altra banda és una llàstima que hagi mort un exemplar tan maco”, explica.

VENEN DEL NORD

El llop de Mont-ras era un mascle adult de com a mínim cinc anys i de 34 quilos de pes i 140 centímetres de longitud. Tot i que s'ha d'acabar de confirmar amb anàlisi d'ADN, tot indica que és italofrancès. De fet, els quinze llops –catorze mascles i una femella– que s'havien anat detectant de forma esporàdica a Catalunya des de l'any 2000 provenen tots del nord. I la presència d'aquest últim exemplar a les Gavarres confirma la hipòtesi que Massip va plantejar al seu llibre fa sis anys: que arribarien abans els llops de França (*Canis lupus italicus*) que no pas els de la península Ibèrica (*Canis lupus signatus*). La previsió, que prenia com a horitzó l'any 2020 i es que pot veure al mapa d'aquesta pàgina, la va fer conjuntament amb un grup d'experts format per Martí Boada, Ernest Costa, Jordi Garcia-Petit, Ferran González-Prat, Gabriel Lampreave, Carme Rosell, Deli Saavedra i Jordi Sargatal. Es van tenir en compte, per exemple, els corredors naturals que podrien utilitzar els llops i les àrees que defugirien per haver-hi més presència humana, entre altres factors. Pel que fa a la distribució, de moment s'han localitzat llops en bona part del territori que apuntava Massip, si bé a les comarques del Pirineu més oriental encara no se n'han detectat. “Des del 2000 hi ha un degoteig d'exemplars, però no hi ha hagut reproducció.

No hi ha una població estable, ni tan sols inicial, tots són animals en dispersió, erràtics i solitaris”, explica Ricard Casanovas, cap del Servei de Fauna i Flora del Departament de Territori i Sostenibilitat de la Generalitat. Això s'explica pel cicle vital del llop. Les llopades normalment estan encapçalades per una parella reproductora, que és la que mana. Quan les cries –els llobatons– creixen, primer es queden amb els pares ajudant a alimentar les següents generacions, però quan ja són prou grans els fan fora i s'han d'espavilar pel seu compte. “Si van a un lloc on no hi ha establerta cap més llopada s'hi poden quedar, però si no troben cap parella poden continuar fent camí, i poden fer molts i molts quilòmetres, fins a 100 quilòmetres cada dia. Amb temps, en poden fer milers”, explica Josep Maria Massip. Paral·lelament, els exemplars més vells també poden acabar sols quan són expulsats de la llopada. I el fet que a Catalunya s'hagin vist molts més mascles i només una femella s'explica pel fet que les llobes són més conservadores i menys aventureres, i solen quedar-se instintivament més a prop de la llopada on han crescut. “D'aquí que quan hi ha un nucli reproductor és més fàcil que amb el temps n'aparegui un altre a una zona propera”, explica Massip.

S'ha dit dels llops que tenen una mirada intel·ligent. En qualsevol cas la seva vista és molt efectiva i s'hi veuen també a la nit. Els seus ulls brillen en la foscor i fins i tot hi ha una paraula en català per anomenar-los: faronetes. FOTO: LLUÍS MORERA

DESAPERCEBUTS

Els exemplars solitaris que es desplacen són capaços de travessar ponts, carreteres, vies de tren... i passen completament desapercebuts. Precisament aquesta és una de les principals característiques del llop, que difícilment es deixa veure i que només es pot constatar la seva existència a partir de rastres –petjades, excrements...–, quan ataca bestiar o bé quan hi ha un accident com l'atropellament de Mont-ras. “Hauria pogut passar que els treballadors de manteniment de les carreteres l'haguessin confós amb un gos, però per sort van veure que era un animal molt gros i van decidir avisar els agents rurals”, indica Casanovas, recordant fins a quin punt arriba la discreció d'aquesta espècie. “A França, el lloc on hi ha una població més estable és el massís central. Allà hi ha el riu Roina, nuclis urbans, infraestructures de tota mena... i en canvi passen completament desapercebuts”, afegeix. També s'està comprovant les últimes dècades la capacitat que tenen per escampar-se. “N'hi ha a la Camarga, però també han arribat a Bèlgica i fins i tot se n'ha detectat un a Holanda, que és un territori tot pla. També sabem que hi ha un llop procedent de la població italofrancesa a la zona de Benasc i un altre als Monegres”, explica. Per a Josep Maria Massip, no és cap sorpresa que el llop s'hagi anat desplaçant i adaptant a nous territoris. “El que està passant es veia venir. És un animal molt intel·ligent, que sempre ha plantejat reptes als humans. Durant dècades anava perdent la batalla, però ara veiem que pot subsistir si es gestiona bé”, diu l'investigador. La seva adaptabilitat l'ha portat fins i tot a deixar-se veure en camps de blat de moro o en llocs àrids (l'exemplar dels Monegres n'és un exemple). La

presència del llop, que és una espècie protegida per la directiva Hàbitats de la Unió Europea, es considera un indicatiu de qualitat ambiental i no suposa cap amenaça directa contra les persones, malgrat la perseverança a l'hora de presentar-lo com a dolent en els contes infantils. Les històries de la caputxeta vermella, les set cabretes o els tres porquets es van originar en moments en què els humans es veien amenaçats per aquest competidor, però el cert és que hi ha poca constància documental de llops que hagin matat persones. En canvi sí que n'hi ha de persones que han crescut en una llopada. Tal i com explica Ricard Casanovas, particularment no cal tenir por dels llops. "Tenen la mala fama dels contes, però es tracta d'animals salvatges que tenen en els humans el seu principal

enemic. Els humans som qui els ha perseguit i els ha intentat eliminar per tots els mitjans. Per això els llops estan molt atents a l'hora d'evitar les persones i fan servir els seus sentits per fugir-ne. Tenen un olfacte i una oïda molt potents. A més, la seva màxima activitat és nocturna, des del capvespre al matí, i és realment difícil arribar a veure'ls", explica. En això coincideix amb Massip, que ha fet diverses estades a la Sierra de la Culebra, a Zamora –considerada l'indret de l'Europa occidental on hi ha més llops–, i amb prou feines n'ha pogut veure uns pocs exemplars. I la vegada que veure'n un de més a prop va ser per sorpresa: després de passar tota una jornada intentant observar-los amb un telescopi i de detectar uns llobatons a molta distància, es va adonar que tenia un exemplar adult just al darrere. "Ens va mirar uns moments i va marxar trotant tan tranquil. Va ser tota una experiència", recorda el licòleg.

L'organització social de les llopades, que solen estar formades per set o vuit individus, és molt complexa. FOTO: LLUÍS MORERA

POQUES TROBADES CASUALS

En definitiva, els excursionistes poden estar tranquils. "Tenim de referència l'experiència acumulada en els indrets de l'Estat espanyol on hi ha més llops. Enlloc no hi ha hagut atacs a humans. Podria ser que un femella ataqués per defensar les cries si te la trobes de cop, però això ho fan tots els animals. També podria passar que en alguna batuda, per exemple de senglar, els gossos els molestessin i passessin corrents al costat d'un caçador, però això pot passar en comptades ocasions", assegura Casanovas, insistint que és molt difícil trobar-te'n algun de casualitat. Ara bé, quan ja hi ha llopades establertes i per exemple es produeixen grans nevades que redueixen la seva capacitat de

trobar aliment, els llops –i especialment les llobes si estan criant– no tenen problema a deixar-se veure en nuclis poblats. "A Bucarest, a Romania, se n'han vist apropant-se a les deixalles. La gent de lluny els confon amb gossos grossos, però són llops", explica Massip. A Catalunya, però, està clar que encara no hi ha llopades. Però això no vol dir que en el futur no hi hagi finalment un nucli reproductiu. "Pot passar d'aquí a un any, d'aquí a dos o d'aquí a cinc... però des del Departament de Territori i Sostenibilitat no volem ni incentivar, ni promoure cap iniciativa que ho afavoreixi. El motiu és que la presència del llop s'ha de compatibilitzar amb la ramaderia de muntanya", indica Ricard Casanovas. "No en volem sentir ni parlar, del llop, és un problema molt greu que fa baixar en picat la rendibilitat de les explotacions. Coneixem l'experiència de ramaders de Castella i Lleó, d'Astúries, de Cantàbria i d'altres indrets. I sabem que si arriben les llopades, nosaltres ja podem plegar", explica Joan Guitart, coordinador de les comarques de muntanya d'Unió de Pagesos.

El llop atropellat a Mont-ras era un mascle adult de com a mínim cinc anys i de 34 quilos de pes i 140 centímetres de longitud

Animals sense fronteres

De la quinzena de llops que han estat detectats a Catalunya des del 2000 n'hi ha que només han aparegut un any i d'altres que s'han anat localitzant en anys successius, alternant-se amb períodes d'absència. És per això que sempre es parla d'animals dispersos. Fins ara se n'han detectat a les comarques de la Cerdanya, l'Alt Urgell, el Berguedà, el Solsonès, el Ripollès, el Moianès i el Baix Empordà (aquesta darrera, per l'atropellament de Mont-ras). El Servei de Fauna i Flora del Departament de Territori i Sostenibilitat és qui coordina l'equip de seguiment del llop, en coordinació amb l'Oficina Nacional de Caça i Vida Silvestre (ONCFS) del govern francès, que s'ocupa del seguiment a la Catalunya nord. Gràcies a aquesta col·laboració aquest hivern s'ha detectat que hi ha dos llops que es desplacen a banda i banda de la frontera, i un tercer que volta entre el Solsonès i l'Alt Urgell.

Hi ha un degoteig d'exemplars, però no hi ha hagut reproducció. No hi ha una població estable, ni tan sols inicial.

Josep M. Massip:

“Hem associat el llop al dimoni”

Josep M. Grau. Tarragona. 6.07.2015

El Museu de la Vida Rural de l'Espluga de Francolí acaba d'inaugurar l'exposició 'El llop', comissariada pel naturalista Josep Maria Massip i Gibert. 'El llop', que es podrà veure al museu fins el dia 20 de setembre, tracta des de vessants científics i socials la incidència històrica que ha tingut la presència del llop a les nostres terres, i les causes i conseqüències que es deriven del seu progressiu retorn, des de l'any 2004, a les nostres contrades. Josep M. Grau conversa amb J.M. Massip.

Josep M. Massip

Josep Maria Massip i Gibert, neix a Banyoles (Pla de l'Estany) l'any 1948. Després de la seva etapa formativa, ja de jove, es vinculà als mitjans de comunicació, si bé professionalment exerciria com a directiu en empreses de serveis. Paral·lelament, ha estat un estudiós de la fauna i la natura. És autor

o coautor d'una dotzena de llibres, la majoria sobre aquestes temàtiques i especialment d'animals vertebrats. A la dècada dels setanta va començar a estudiar el llop, fins a publicar *El llop i els humans*. Passat i present a Catalunya (Arola editors 2011), on el seu àmbit abasta tot l'espai català, on dedica atenció no només al propi coneixement de l'espècie, sinó de manera particular a l'etnografia que ha generat el llop en la seva relació amb les persones.

J.M. Grau: L'any 2011 vàreu publicar el llibre *El llop i els humans*. Passat i present a Catalunya, d'on sorgí el vostre interès per historiar la seva presència al nostre país?

J.M. Massip: **Va ser als anys setanta, arran de la recerca per Els mamífers. Banyoles, fauna comarcal (1983), un dels meus llibres, les referències orals d'alguns ancians em van entusiasmar, però serien només una part molt petita del que aniria recollint a partir d'aquell moment. Ho feia a poc a poc i amb aturades, atesa la meva activitat professional. A més, aquelles primeres informacions eren força anecdòtiques i calia aprofundir en dades més reals. Per sort, vaig arribar a aplegar-ne moltes de pròpies i també a partir del fons que em cedí l'il·lustre Albert Manent i d'un historiador que m'hi va ajudar molt i alguns bons amics que mouen cel i terra per a qui els hi demana.**

Quin ressò i repercussió ha tingut l'obra entre la comunitat científica?

Que diversos científics i experts col·laboressin a l'hora d'escriure el llibre no ho agrairé mai prou. Però l'obra no té una intenció d'estudi científic, sinó divulgar aspectes desconeguts del llop. Més aviat és una antologia prou extensa que provoca reflexió. Els catalans havíem estat capdavanter en exterminar el llop a la Península Ibèrica i aquesta història ens ha de fer reflexionar, vist amb els coneixements actuals. Però potser la part tècnica que inclou el volum, és la que ha tingut més ressò: les previsions per als nous llops italofrancesos que ara arriben pel Pirineu, i les incògnites sobre quins llops hi havia hagut a Catalunya abans de l'extinció; això ha provocat molt d'interès. Eren dels ibèrics els que teníem? O potser eren diferents els que travessaven els Pirineus per França, abans que també els fessin extingir? Tots són llops, però he rebut sol·licituds d'estudiosos per aquests motius i em van convidant a intervenir en jornades o em demanen articles. La història del bruixot i llobater de la Garrotxa, que la Inquisició feu executar al segle XVII, també suscita consultes. En vaig haver de fer un article ampliat a la revista *Mètode*, que es troba també al seu web de la Universitat de València.

Amb la vostra monografia, Catalunya és capdavantera a la Península Ibèrica en l'estudi del passat i present del llop? Per què a França ja fa anys que s'investiga el llop i aquí no tant?

Curiosament, a Catalunya fins i tot anem endarrerits respecte al conjunt de la península i encara no ens podem ni comparar amb d'altres països europeus. Cal que es publiquin moltes més obres amb el llop com a objectiu d'estudi al nostre país. Jo hi confio, i qui va obrir aquesta possibilitat va ser el malaguanyat Albert Manent, amb *El llop a Catalunya. Memòria, llegenda i història* (2005). En un altre àmbit ben apreciable hi ha l'interès que hi han mostrat les entitats proteccionistes; fan una tasca de divulgació que aquí algun dia reconeixerem. I és fonamental el paper que les administracions catalanes hi estan jugant actualment, amb la responsabilitat afegida de gestionar la nova presència del llop i pensar en el seu futur. Segurament que a partir que el *Canis lupus* torni a trespasar en més nombre per les nostres comarques, tot això es revifarà i es faran més tesis, més estudis, es formularan més hipòtesis...

Al llarg de la vostra vida heu recollit una important col·lecció de peces relacionades amb el llop, no us heu plantejat de fer-ne una exposició permanent en un museu?

Són centenars d'objectes que m'han ajudat molt per estudiar-ne la seva història i la relació complicada que hem tingut els humans amb aquest animal. Ho he aplegat constituïnt el meu fons etnogràfic, ben conscient que és un patrimoni que es perdia. Molts cops per desconeixement de la utilitat, real o suposada, que tenien algunes peces per atraure o defensar-se de la nostra fera més llegendària. Quanta gent sap que als ràfecs de les teulades pot haver-hi "rajoles de dents de llop"? Es creia que protegien d'ell i de les adversitats. I qui recorda que algunes dones portaven uns enagos vermells per fer-lo fugir si hi ensopegaven? I que per localitzar-los hi havia pastors que udolaven valent-se d'un esclop? I de detalls sobre els amulets, els fanals, els verins, les armes, els paranys o els documents històrics sobre aquest animal llegendari...? Igualment de com es representava i es representa el carnívor. Una temàtica que no s'acaba mai, però on també hi figuren diversos diorames petits per allò que costa més d'imaginar-se. Sense oblidar les mostres biològiques, indumentària, etc. La col·lecció sencera no s'ha exposat mai i la tinc catalogada i emmagatzemada, en espera d'alguna proposta engrescadora, digna i sòlida... així de clar.

Josep Maria Massip (esquerra), a la Sierra de la Culebra (Zamora, Espanya), en clarejar durant una observació de llops, amb d'altres estudiosos locals.

Quins factors confluïren en l'extinció del llop a Catalunya?

Els llops en tenen prou sobrevivint, però nosaltres no. Anàvem arrabassant cada cop més territoris i els sistemes ramaders, inclosa la transhumància, també arribarien a envair els darrers espais on el llop podia haver viscut. Havíem reduït molt les preses salvatges de les que s'alimentava i llavors pujàvem el bestiar cap als seus darrers refugis... els hi quedava alguna altra opció que menjar-ne? Donàvem per descomptat que el llop s'havia d'extingir, i en això tothom hi estava d'acord, després d'una etapa molt llarga de propaganda anti llop sense cap oposició. Tampoc ningú no coneixia, encara, quin era el paper fonamental que exerceixen

tots els carnívors en els ecosistemes. Afortunadament això fa anys que ha canviat. Però a determinats sectors de la opinió pública encara hi ha recels, perquè és una espècie oportunista que s'ha de gestionar molt bé si es volen evitar els conflictes.

La literatura ha influenciat en aquesta visió negativa del *Canis lupus*?

Certament, i sobretot els contes o les creences manipulades que l'han fet veure com a diabòlic... Deien que no podia ésser un animal creat per Déu, i, per tant, durant molt temps hem associat el llop al mateix dimoni, i fins i tot el dibuixaven amb banyes! Més endavant, la premsa magnificava qualsevol incident, i puc acreditar-ho amb premsa dels segles XIX i XX.

I quan es va exterminar i de quina manera ho van fer?

La persecució havia estat obsessiva i constant, però els anys més fatídics per al llop serien els del segle XIX, si bé l'extermini pràcticament total, hauria de xifrar-se als inicis del XX. Es va provar de tot, per horrorosos que poguessin ésser els procediments, i no és estrany, perquè molts d'aquests s'havien fet servir per liquidar persones. Normalment atreïen els llops amb carn, que posaven a pous especials on queien. Els paranys metàl·lics, llaços, hams, ganxos, xarxes i un llarg etcètera eren freqüents. Però els definitius van ser els verins, sobretot l'estricnina, i més quan es pogué sintetitzar i fabricar el sulfat d'estricnina, en líquid, pols o granulat. Una autèntica bogeria que va provocar una situació desastrosa al medi natural. On es posava, i de vegades clandestinament, l'acció deletèria del preparat eliminava bona part de la resta de la fauna, després del llop. Fins i tot havia afectat alguna persona.

Sou partidari de la reintroducció del llop?

No ens caldrà, ja que a partir de la protecció que va fer el govern italià els anys setanta, les seves minses poblacions van créixer, arribant a França pels Apenins i cap els Alps marítims. Als anys noranta ja ens en començaven a arribar alguns a Catalunya. De moment són pocs i encara no s'han reproduït, però si res no canvia, quan s'estableixin alguns nuclis reproductors a territoris occitans, aquesta presència serà més sovintejada i retornarà a Catalunya.

Aquí, el llop pot tenir els seus espais, per viure-hi sense que hi hagi problemes importants, però insisteixo que cal gestionar-ho bé. Qui ho faci ha de comptar amb coneixements, mitjans i suport suficients. És primordial dedicar atenció a la gent que viu als territoris on n'hi hagi, i amb pressupost per pagar de seguida els possibles danys. Cal recordar que el llop és un animal actualment protegit per les lleis europees, amb particularitats i disposicions diverses segons els països.

Quins projectes de futur teniu entre mans?

Faig moltes col·laboracions per temes naturalístics, però també de culturals i històrics. La col·lecció també em porta feina, perquè trobar peces adequades cada cop és més difícil, i cal localitzar-les i fer gestions. Però ara que estic lliure de compromisos laborals, continuo estudiant sobre el que tota la vida m'ha apassionat i no descarto res. Sempre dic que amb la informació que vaig aplegar sobre el llop, hauria pogut escriure uns quants llibres més, però de moment publico articles en revistes, participo en jornades, o gaudeixo i observo aquesta natura privilegiada que tenim.

Naturalista expert en llops

JOSEP MARIA MASSIP:

“El llop ajudaria a controlar la sobrepoblació d’herbívors”

JORDI CARRERAS 13/09/2018

JOSEP MARIA MASSIP: “El llop ajudaria a controlar la sobrepoblació d’herbívors” / DAVID BORRAT

Fa més de 40 anys li van parlar de llops i no ha deixat mai més d’interessar-s’hi fins a convertir-se en tota una autoritat en la matèria. Josep Maria Massip (Banyoles, 1948) va col·laborar amb Albert Manent a El llop a Catalunya: memòria, llegenda i història (Pagès, 2004) i posteriorment va escriure El llop i els humans. Passat i present a Catalunya (Arola Editors, 2011). Actualment continua escrivint articles, i fins a finals d’octubre la Vall de Núria alberga l’exposició temporal La petja del llop, basada en el fons etnogràfic de Massip.

D’on li ve la passió pel llop?

Va ser arran dels llibres comarcals que feia. Entrevistant gent gran, un senyor de Mieres va explicar-me coses dels seus avis i besavis sobre llops. Em va entusiasmar i a partir d’aquell dia no he pogut parar. Vaig veure que més enllà de la comarca hi havia moltes possibilitats perquè poca gent havia tocat aquest tema, i m’hi vaig posar. A partir d’aquí l’Albert Manent em va trucar un dia i em va dir si volia col·laborar amb ell. De fet, en el seu llibre va tenir molts col·laboradors d’arreu. Manent em va donar després tota la documentació que havia aplegat.

Hi ha llops avui a Catalunya?

Sí, però n’hi ha poquíssims. Crec que actualment no deuen arribar a la mitja dotzena. Com que no demanen permís per venir cap aquí, sinó que la majoria entren des de França, és la quantitat que puc xifrar en aquest moment. Recordem que a finals de febrer un llop va ser atropellat a Mont-ras, al Baix Empordà, i ningú no el tenia localitzat. Era un exemplar adult i probablement venia de França.

Són molt viatgers?

Són uns animals molt intel·ligents que poden fer coses que de vegades semblen impossibles. Poden recórrer milers de quilòmetres. No els fan amb molta celeritat, necessiten un cert temps, però n’hi ha que han travessat els Alps, és extraordinari. Si han de travessar ponts d’autopista, ho fan; si han de travessar rius, també ho poden fer. No els resulta tan i tan difícil fer aquestes distàncies. Però, amb tot, no són tan viatgers com pugui semblar. Un d’aquests viatgers, quan va trobar una femella i es va poder reproduir, ja es va establir. Aquí van arribant exemplars solts, però no hi ha femelles. Per tant, van travessant territoris, encara que de vegades es queden allà on troben que poden anar menjant: hi ha molts herbívors en aquests moments, fins i tot massa: isards, cabirols, senglars, marmotes...

Quant fa que es van extingir a Catalunya?

A principis del segle XX. Hi ha alguna dada que arriba fins als anys 50, al Ripollès. No s’ha confirmat del tot, però és possible que hi fos. No se sap si els llops que teníem aquí eren ibèrics o europeus, però és molt probable que n’hi hagués de totes dues menes. Això no és cap problema perquè es poden acoblar perfectament i es poden barrejar.

A la Vall d’Aran hi ha polèmica per l’os Goiat. Què en pensa de la cohabitació de llops i ossos amb ramats?

S’ha d’intentar que la gent entengui quin és el paper d’aquests animals, que sempre havien estat en els nostres territoris, i per què els vam extingir; la societat de llavors era absolutament ramadera, però això s’ha acabat. Avui hi ha poques explotacions comparat amb abans i una cosa o altra s’ha de fer perquè la gent ho entengui. Això sí, en cas que hi hagi qualsevol dany o que hi hagi algun exemplar que causi molts problemes, s’ha d’actuar, per descomptat. Però s’ha d’entendre que en els nostres ecosistemes hi ha molts herbívors, tants que fins i tot els ramaders se’n queixen. En canvi, no veuen com a solució el fet que hi hagi animals carnívors que els controlin.

¿El llop ajudaria a mantenir un equilibri?

Absolutament. Si surt algun cas d’animal que no actui com s’espera, aleshores han d’intervenir els agents rurals, que saben perfectament com s’ha de fer. Però on hi ha llop, els herbívors ja no es reproduïen tant com abans que hi hagués el llop. Això s’ha comprovat científicament al parc de Yellowstone. Així que s’hi va reintroduir el llop, els herbívors van deixar de reproduir-se tant. Una de les conseqüències d’aquests gairebé cent anys sense llops és la reproducció excessiva d’herbívors. Vostè ha reunit un fons de 2.000 peces relacionades amb el llop. Què hi ha?

Pràcticament de tot, des de documents molt antics que parlen de les recompenses que es donaven a qui matava els llops fins a estris que es feien servir per posar en els gossos mastins perquè el llop no els atacés. També hi ha peces actuals relacionades amb el llop, coses que portaven els pastors, indumentària, etc. El fons no està restringit a Catalunya, sinó que hi ha coses d’altres països del món.

¿Es planteja exposar-ho de manera permanent?

Seria molt interessant poder-ho museïtzar. No és fàcil, però estic disposat a parlar amb qui sigui perquè un dia això sigui una realitat. Si hi ha algú que hi estigui interessat, estaré encantat d'escoltar les propostes.

Per què ha tingut històricament mala fama el llop?

La literatura, els contes, creences manipulades... Abans hi havia qui feia creure a la gent que el llop era una criatura demoníaca, la premsa també magnificava qualsevol incident. Quan es dibuixa un llop, se'l dibuixa amb aquelles dents amenaçadores, però el llop és un animal preciós. Els que n'hem vist al natural sabem que, excepte que tingui cries al voltant, mai té aquest posat amenaçador.

Què pensa quan es qualifica alguns terroristes de "llops solitaris"?

Francament, no m'agrada. Penso que amb els coneixements que tenen els policies i els periodistes hi ha d'haver altres fórmules, m'imagino. En el fons és el mateix de sempre. Des que es va demonitzar el llop de la manera que es va fer, ha continuat així perquè nosaltres ho volem.

Entrevista publicada al diari ARA. Dijous, 13 de setembre del 2018.

L'animal atropellat trobat a Mont-ras és un llop

El Nacional. Barcelona. Divendres, 9 de març de 2018

Foto: ACN

L'animal trobat mort fa una setmana entre els punts quilomètrics 328 i 329 de la carretera C-31 al terme municipal de Mont-ras (Baix Empordà) és un llop mascle adult, segons ha confirmat la necròpsia del cadàver que han practicat aquest dijous tècnics del Departament de Territori i Sostenibilitat. L'exemplar tenia almenys 5 anys, pesava 34 quilos i feia 140 centímetres de longitud. L'origen exacte es podrà determinar després de l'anàlisi de les mostres de pèl i músculs que se li han extret però tot apunta que és franco-italià, segons ha informat el mateix Departament.

El llop es va trobar mort dimarts de la setmana passada, dia 27 de febrer, i la necròpsia confirma que la causa de la mort, que va ser immediata, va ser un fort impacte produït per un vehicle. El llop presentava politraumatismes a tot el cos. Els tècnics que han practicat la necròpsia han extret al cadàver cinc mostres diferents de pèl de la cara, cinc més de la resta del cos i mostres de músculs que es duren al laboratori per obtenir més informació genètica de l'animal. Els resultats que s'obtinguin del laboratori es contrastaran amb la base de dades individualitzades de llops que té el Departament de Territori i Sostenibilitat, per determinar si és un animal ja detectat amb anterioritat. Per la petjada, es descarta d'entrada que sigui el llop detectat al Solsonès. Tampoc és el del Ripollès perquè es va detectar a França dies anteriors a l'atropellament.

Des de Territori i Sostenibilitat s'indica que la Generalitat no té en marxa ni preveu impulsar cap programa de reintroducció del llop, però que alguns exemplars erràtics entren, de tant en tant, dins del territori català. Des que l'any 2000 es va detectar, de nou, la presència puntual d'aquest animal salvatge a Catalunya, la Generalitat ha posat en funcionament un programa de seguiment de l'espècie i mesures de compensació i prevenció de danys, per compaginar l'existència de la fauna salvatge amb l'activitat ramadera.

Actualment hi ha detectats als Pirineus Orientals (Catalunya-França) tres llops diferents, tots mascles i d'origen alpí (franco-italià). Dos d'aquests llops es mouen a ambdós costats de la frontera. El tercer llop és el detectat darrerament entre el Solsonès i l'Alt Urgell.

Informació publicada al digital El Nacional.cat. Divendres, 9 de març de 2018.

Recull de premsa

Desembre del 2018

117. El futur del llop a Catalunya.